

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТА ЗАХИСТУ СПОЖИВАЧІВ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА

Владислав Ігорович ДМИТРЕНКО,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) відіграє ключову роль у забезпеченні захисту здоров'я населення через контроль за якістю харчових продуктів та дотриманням стандартів безпеки. Адміністративно-правові засади діяльності цього органу визначаються низкою законодавчих актів, які регулюють повноваження, обов'язки та відповідальність служби. Мета даної статті полягає в аналізі основних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність Держпродспоживслужби, з метою виявлення особливостей її адміністративно-правового статусу та можливих напрямків удосконалення.

Нормативно-правове регулювання діяльності Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) є важливим аспектом забезпечення високих стандартів безпеки та якості продукції, а також захисту прав споживачів. Це регулювання охоплює широку систему законів, підзаконних актів та міжнародних стандартів, які визначають правовий статус, повноваження та обов'язки служби у сфері контролю за ринком. Основним законодавчим актом, що регулює діяльність Держпродспоживслужби, є Закон України "Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів". Він закріплює ключові положення щодо відповідальності за безпеку харчових продуктів, визначає механізми здійснення державного контролю, а також встановлює вимоги до підприємств харчової галузі. Згідно з цим законом, Держпродспоживслужба має повноваження проводити перевірки підприємств, що виробляють, зберігають та реалізують харчову продукцію, з метою забезпечення відповідності продукції встановленим стандартам. Важливим компонентом нормативно-правової бази є Закон України "Про захист прав споживачів", який надає Держпродспоживслужбі повноваження у сфері захисту прав споживачів. Цей закон забезпечує правову основу для розгляду скарг споживачів та проведення розслідувань щодо порушень їхніх прав. Наприклад, у разі виявлення фактів надання недостовірної інформації про продукцію або порушення умов її зберігання, Держпродспоживслужба може вживати заходів щодо захисту інтересів споживачів, включаючи накладення штрафів на недобросовісних виробників. Роль підзаконних актів у діяльності Держпродспоживслужби також є суттєвою. Кабінет Міністрів України приймає постанови та розпорядження, які конкретизують процедури проведення перевірок, умови та критерії безпеки харчових продуктів, порядок розгляду скарг від громадян та підп-

риємств. Це дозволяє забезпечити системність у здійсненні контролю та уніфікувати вимоги до різних суб'єктів господарювання, що працюють у сфері харчової продукції. Одним аспектом діяльності служби є її участь у процесах гармонізації національного законодавства з європейськими нормами та стандартами. У зв'язку з інтеграційними процесами України до Європейського Союзу, виникла необхідність імплементації європейських стандартів у сфері безпеки харчових продуктів. Це включає запровадження системи аналізу ризиків та критичних точок контролю (НАССР), що дозволяє здійснювати оцінку безпеки продукції на всіх етапах виробництва та зберігання. Гармонізація національних стандартів із європейськими не лише сприяє підвищенню якості продукції, але й відкриває нові можливості для експорту української продукції до країн ЄС. Важливою частиною регулювання є також міжнародні договори та угоди, до яких приєдналася Україна у сфері безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів. Ці угоди забезпечують інтеграцію України до міжнародної системи стандартів, сприяючи покращенню якості внутрішнього контролю та підвищенню довіри до українських товарів на міжнародному ринку. Зокрема, угоди з Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) та Всесвітньою організацією торгівлі (ВТО) зобов'язують Україну дотримуватися вимог щодо безпечності харчової продукції, що відповідають міжнародним стандартам[1]. Важливим напрямом вдосконалення нормативно-правової бази діяльності Держпродспоживслужби є забезпечення прозорості процедур контролю та співпраці з громадськістю. Це включає доступ до інформації щодо результатів перевірок, розробку нових стандартів взаємодії з суб'єктами господарювання, а також активну комунікацію з громадянами. Прозорість у діяльності служби є ключовим фактором, який сприяє підвищенню рівня довіри до контролюючих органів та забезпечує справедливі умови для всіх учасників ринку.

На нашу думку, нормативно-правове регулювання діяльності Держпродспоживслужби базується на комплексній системі законодавчих та підзаконних актів, що забезпечують її ефективне функціонування. Водночас, сучасні виклики вимагають постійного вдосконалення правової бази з метою підвищення ефективності державного контролю, забезпечення безпеки харчових продуктів та захисту прав споживачів у відповідності до міжнародних стандартів.

Проблеми та перспективи вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності Держпродспоживслужби залишаються важливими аспектами забезпечення ефективності державного контролю за якістю харчових продуктів та захистом прав споживачів. Однією з головних проблем є недостатня чіткість і узгодженість нормативно-правової бази, що регулює діяльність цієї служби. Чинне законодавство часто не враховує специфіку розвитку ринку харчових продуктів і швидкі зміни, що відбуваються у цій сфері. Це створює ситуації, коли регулятор не завжди може оперативно реагувати на нові виклики, пов'язані з безпечністю продукції та інтересами споживачів. Важливим питанням є також обмеженість ресурсів для виконання контрольних функцій, що включає не лише фінансові обмеження, але й нестачу кваліфікованих фахівців. Держпродспоживслужба часто сти-

кається з труднощами у проведенні ефективних перевірок через недостатню кількість інспекторів та технічного обладнання для контролю якості продукції. Це призводить до нерівномірного розподілу перевірок серед суб'єктів господарювання, що може негативно впливати на рівень довіри до роботи служби. Іншою проблемою є складнощі у співпраці з іншими державними органами та організаціями, які беруть участь у забезпеченні безпеки харчових продуктів. Відсутність налагоджених механізмів взаємодії з органами місцевого самоврядування та правоохоронними органами призводить до дублювання функцій та неефективного використання ресурсів. Для покращення координації необхідно розробити чіткі процедури взаємодії та обміну інформацією між різними відомствами, що сприятиме комплексному підходу до вирішення питань безпеки продукції. Адаптація національного законодавства до стандартів Європейського Союзу є ще одним викликом для Держпродспоживслужби. Гармонізація українських норм із європейськими потребує значних зусиль для зміни існуючих практик та впровадження нових технологій контролю. Це стосується впровадження системи аналізу ризиків НАССР, яка вимагає нових підходів до перевірок на всіх етапах виробництва харчових продуктів. Недостатня обізнаність суб'єктів господарювання про ці вимоги може створювати бар'єри для їх ефективного застосування. Важливим напрямом вдосконалення є підвищення прозорості діяльності Держпродспоживслужби. Сучасні інформаційні технології відкривають можливості для покращення доступу громадськості до інформації щодо результатів перевірок, заходів реагування та оцінки ризиків. Це сприятиме формуванню довіри до роботи регулятора та дозволить знизити рівень корупційних ризиків у сфері нагляду. Впровадження електронних сервісів для подачі скарг та повідомлень від споживачів також може підвищити оперативність реагування на порушення. Одним із перспективних напрямів розвитку є підвищення кваліфікації персоналу Держпродспоживслужби та створення умов для безперервного професійного розвитку. Важливо забезпечити регулярне навчання співробітників щодо новітніх методів контролю та аналізу, зокрема, у сфері лабораторних досліджень харчових продуктів. Це дозволить ефективніше здійснювати перевірки та забезпечувати високу якість виконання службових обов'язків. Необхідно також підвищити рівень співпраці з міжнародними організаціями, що займаються питаннями безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів[2]. Участь у міжнародних програмах і проектах дозволить отримувати досвід та підтримку у впровадженні сучасних стандартів, що сприятиме підвищенню рівня безпеки продукції в Україні. Така співпраця також відкриє можливості для підвищення експортного потенціалу українських харчових продуктів на міжнародних ринках.

Ми вважаємо, що вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності Держпродспоживслужби вимагає комплексного підходу, що включає гармонізацію законодавства, підвищення ефективності роботи служби та налагодження тісної взаємодії з іншими державними органами та міжнародними партнерами. Реалізація цих заходів дозволить значно підвищити рівень безпеки харчових продуктів та захистити інтереси споживачів, створюючи сприятливі умови для розвитку харчової галузі в Україні.

Отже, аналіз адміністративно-правових засад діяльності Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів свідчить про важливу роль цього органу в забезпеченні якості харчової продукції та дотриманні прав споживачів. Вивчення нормативно-правової бази показало, що законодавство України охоплює ключові аспекти державного нагляду та контролю у цій сфері, однак воно потребує подальшої гармонізації з європейськими стандартами. Існує потреба в удосконаленні процедур взаємодії Держпродспоживслужби з іншими державними органами та громадськістю для досягнення більшої прозорості та ефективності у виконанні своїх функцій. Важливо також забезпечити належну підготовку персоналу та розширити використання сучасних інформаційних технологій для покращення моніторингу якості харчових продуктів. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню рівня безпеки продукції, захисту прав споживачів і створенню сприятливих умов для розвитку національного ринку в контексті інтеграції України до європейського економічного простору.

Список використаних джерел:

1. Кравченко А. Г. До питання про діяльність органів прокуратури у сфері забезпечення прав споживачів. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ* 2009 Вип. 44 С. 122 – 128
2. Степаненко Т. В. Загальноєвропейська модель судового захисту колективних прав та інтересів споживачів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 4. Т.1. - С.131-135.